

Stortingets helse- og omsorgskomiteé
Kun innsendt elektronisk

Deres referanse:
Vår referanse: 2022/47
Dato: 22/02/2022

Høringsinnspill - Representantforslag om helsehjelp til papirløse migranter i Norge

1. Innledning

Vi viser til representantforslag 79 S (2021-2022) om helsehjelp til papirløse migranter i Norge.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Som ledd i dette har NIM har som oppgave å gi råd til Stortinget, regjeringen og andre myndighetsorganer i spørsmål om menneskerettigheter. NIM uttaler seg i utgangspunktet ikke i noen særlig grad om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser.

2. Retten til helse

Forslaget berører papirløse migranters grunnleggende menneskerettigheter. Vi viser særlig til retten til helse, som er nedfelt i FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) artikkel 12. Konvensjonen er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven, og har forrang ved eventuell motstrid mellom konvensjonen og annen lovgivning, jf. menneskerettsloven § 3.

Det følger av ØSK artikkel 12 at enhver har rett til å den høyest oppnåelige helsestandard, og av artikkel 2 at statspartene til ØSK skal treffe lovgivningsmessige og andre tiltak med sikte på å oppnå realiseringen av denne rettigheten. Retten til helse skal videre sikres uten diskriminering på grunn av for eksempel kjønn, etnisk opprinnelse, religiøs overbevisning eller *annen status*. Dette siste diskrimineringsgrunnlaget «annen status» omfatter illegale eller papirløse migranter.¹ Retten til helse gjelder dermed også personer som oppholder seg ulovlig i landet. Artikkel 12 gir ikke noen rettighet til å være frisk, men bestemmelsen etablerer altså visse krav som staten er forpliktet til å sikre.

¹ Dette følger av FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheters generelle kommentar nr. 14 om retten til helse, avsn. 34. Slike generelle kommentarer fra FNs overvåkningsorganer tillegges ofte vekt av domstolene.

3. Særlig om papirløse migranternes tilgang på helsehjelp

NIM er bekymret for papirløse migranternes tilgang til helsehjelp. Papirløse migranter er en særlig sårbar og ressurs svak gruppe i samfunnet. Per i dag er helsehjelp til papirløse migranter begrenset til akutt hjelp og helsehjelp som er helt nødvendig og ikke kan vente.² Dette blir tolket som helseproblemer som det er helt nødvendig å behandle innen tre uker. Siden mange papirløse migranter *de facto* oppholder seg i Norge over lengre tid, noen fordi de er ureturnerbare, innebærer denne begrensningen at mange papirløse migranter ikke har tilgang på helsehjelp de har behov for. Videre må papirløse migranter, i motsetning til andre, som hovedregel betale for helsetjenestene de mottar.

De kumulative effektene av papirløse migranternes begrensninger i retten til grunnleggende og nødvendig helsehjelp, kombinert med at papirløse migranter må betale for behandling, kan etter NIMs syn komme i konflikt med statens plikt til å sikre retten til helse etter ØSK artikkel 12 jf. artikkel 2.³

4. Kritik og anbefalinger fra FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

FNs komité for økonomiske, sosiale, og kulturelle rettigheter har kritisert Norge for begrensningene i papirløse migranternes tilgang til helsehjelp.⁴ Komiteen har blant annet uttrykt bekymring for begrensningene og vilkårene som ligger til grunn for papirløse migranternes rett til helsetjenester, samt mangelen på klare retningslinjer for hvordan vilkårene skal fortolkes, som ifølge komiteen har medført tilfeldig og varierende kvalitet på helsetjenestene som tilbys denne gruppen.⁵ Komiteen har anbefalt Norge å treffe effektive tiltak for å sikre at alle personer i Norge har tilgang til grunnleggende helsetjenester, uavhengig av oppholdsstatus.⁶

Slike anbefalinger fra FNs overvåkningsorganer er ikke rettslig bindende, men de gir uttrykk for hvordan stater best kan etterleve sine forpliktelser etter konvensjonene.

5. Avslutning

NIMs syn er at staten bør iverksette tiltak for å sørge for at papirløse migranter har reell tilgang til nødvendig helsehjelp. Forslaget vil kunne bidra til å oppfylle statens menneskerettslige plikt til å sikre denne gruppens rettigheter etter ØSK artikkel 12.

² Noen grupper har noe utvidede rettigheter, herunder gravide og barn.

³ Se også NIMs supplerende rapport til den sjettede høringen av Norge i FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, og NIMs innspill til representantforslag 42 S (2020-2021) om helsehjelp til alle i Norge, også til papirløse migranter samt tilreisende EØS-borgere uten helsetrygd kort. Begge er tilgjengelige på nhri.no

⁴ Se FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, dok. E/C.12/NOR/CO/6, avsluttende merknader til Norges sjettede rapportering pkt. 38.

⁵ *Ibid.*

⁶ *Ibid.*, pkt. 39.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen
Assisterende direktør

Mina Haugen
Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.